

Село і люди: 6 жителів Великокого

Велике Вербче – село протяжністю понад 12 кілометрів. Велике за територією та населенням. Тут проживають понад 2700 жителів. І саме вони є найбільшою цінністю села. Працелюбні, гостинні та з почуттям гумору – ці три риси локального менталітету найбільш чітко врізались у пам'ять під час спілкування з місцевими. Воно й не дивно, якщо пробувати полуниця різних сортів із молодого садка, смакувати щойно зірваними огірками та відчувати запах свіжесенького пирога аж до Сарн. Крім гостинців і вражень, «Сарненські новини» привезли із села 6 історій місцевих жителів, якими ділимося із вами.

Рік заснування: 1547
Кількість жителів: 2700
Громада: Сарненська
Відстань до Сарн: 38 км

Підприємця та депутатка Оксана КУЛІШ.

Повернулась із міста в село та відкрила «вербчанські бутіки»

«Вербчанські бутіки» – так жартома називає Оксана Куліш свої магазини в центрі села. Вона – корінна жителька Великокого Вербчого. Пробувала жити в Сарнах – не сподобалося, працювала в місті – не хотілося повернутися. А в селі змогла знайти себе та відкрити власну справу.

Веду бізнес уже 25 років. Це на штат магазини 1000 і більше дрібниць. Одяг вожу переважно з Хмельницького, Одеси. Є також перукарня та швейна майстерня. Тут можна одягнути, взутися і на подарунок щось вибрати, і пошити, і манікюр, і педикюр зробити. Все на місці, – розповідає підприємця.

До приєднання Великокого Вербчого до Сарненської громади Оксана Куліш була депутаткою сільської ради. Нині – депутатка Сарненської міської. Каже, що не всім тутешнім подобається жити в такій великій громаді, бо на окремі села мало звертають увагу. Тож певні проблеми намагаються вирішити самотужки. Наприклад, вноскою підприємці Великокого Вербчого за свій кошт встановили дитячий майданчик у центрі села. До цього діти могли гратися лише на території школи.

– Є ще одна проблема – дорога, – продовжує пані Оксана. – Якби до села був кращий шлях, то, можливо, були б якісь інвестори. Але це мос село, і я його люблю, тому бачу в ньому більше плюсів. У нас дуже багато молоді. Велика школа є, садочок, магазинів чимало, храми, Будинок культури, амбулаторія. Селяни займаються господарством. Тож нарікань немає. Я людина позитивна, завжди вірю, що все буде добре.

Телетьонів у селі багато, а Маречки – єдині

– Чесно кажучи, не дуже люблю читати газети. Часу немає, – зустрічає нас щирою усмішкою Микола Телетьонів. – Це ще по-дідівськи, навіть по-прадідівськи так називають. Усі в селі знають, що ми Маречки. Інших нема.

У парниках Миколи ТЕЛЕТЬОНА.

Ковальська майстерня Віктора ГОЛЬОНКА.

Шостий рік поспіль у парниках господаря виростають десятки тонн огірків. Торік родина вперше посадила помідори, нині мають до 8 тисяч кущів. А на полях уже другий рік поспіль росте малина.

– Робочий день у нас починається раненько – о пів на сьому. Якщо велика вибірка, то й о пів на шосту встаємо. І далі процедури для рослин – підживити, підлити. Старасмося це все зробити вранці, – розповідає Микола.

Врожайність, каже, залежить від погоди. Якщо вона сприятлива, то регулярно можна вибирати пів тонни огірків:

– Днями з цього парника вибрали тону. Так, звичайно, не щодня. Але буває, що щедро плодоносять.

Раніше пан Микола займався будівництвом. Іздив у Москву, Київ, робив євроремонт, як і багато інших чоловіків із села.

– Але сім'я ж далеко. Діти підрастають. Вирішив це діло закінчити й зайнятися чимось удома, щоб сім'я була біля мене. Почали вирощувати огірки. Хоч робота важка, але помаленьку щось заробляємо й з цього живемо. У нас із дружиною шестеро дітей. Усі тут працюємо, у парниках, – розповідає господар.

Наприклад, Іван – чудовий гід по теплицях. Легко й швидко розповідає, як за якою рослиною доглядає та з якою куца вирвати стиглий томат. А якщо зацікавиться на перший урок, то лише з поважної причини – огірки вродили. Іван найбільше полюбає домашні помідори, а ще малину та полуниця. А от пан Микола зізнається, що огірків уже найвс вдосталь: «Коли починав вирощувати, то хотілося огірка з'їсти. А зараз такої охоти немає. Але перші в сезоні пробуємо обов'язково».

– А огірки у вас органічні? – питаю. – Якщо ми всією сім'єю їмо, значить органічні. Я це контролюю, – каже Микола. – У мене огірки замовляють навіть рівненські сім'ї. Щоб маленьким дітям можна було дати. Бо часто алергія проявляється. А наші добре їм смакують.

Коваль і садівник: два заняття для душі Віктора Гольонка

Здогадатися, де у Великому Вербчому проживає коваль, не складно. Майстра видають його роботи: ковани ворота, гойдалка на подвір'ї, художня ковка на огорожі. А якщо попросити господаря показати все, автоматично потрапите на повноцінну виставку виробів. Скільки таких Віктор зробив за життя – навіть не порахує. Бо може виготовити все – від звичайної сапи до унікального декору. Ремесло перейняв від батька.

– З дитинства бачив, як батько робить. Разом працювали ще в колгоспі «Перше травня». Там в основному робота з примусу. Ковальства,

як такого, не було. Треба просто монотонно щось виготовляти. Як весна прийде в Союзі, то не знав, кудю на роботу йти. Понад канавою ходив, бо жінки проходу не давали. Уявляв, два ковала на село, а жінок-то скільки! І всім треба сапка, – пригадує чоловік. – Так і зараз людям потрібні сапки, лемеші, плуги, вила, кочерги...

Художнім ковальством пан Віктор почав займатися пізніше. Має невеличку майстерню. Найголовніше тут горно – піч для нагрівання та плавлення металів.

– У горні температура досягає 1500 градусів, а в майстерні тримається 40-50, – пояснює коваль. – А все, що пройшло через вогонь, має душу.

Попри багаторічний досвід Віктор Гольонко досі не може пояснити, звідки виникають ідеї певних виробів і розуміння, що за чим робити:

– Скажу вам так: не знаю, як воно робиться, а просто його роблю. Звідки воно береться і як приходиться – сам не відаю. Бувають такі речі, що їх просто не думаючи робили. І виходить. Навпевно, це зверху їде.

Майстер переконаний, що ковальство – то стан душі. І саме від нього залежить, скільки часу йде на виріб. Буває, день, проте можна творити й місяцями. «А найкращі вироби зроблені не болгаркою, не електрозваркою, а просто зубилом і молотком. Ось це справжня ручна робота», – додає.

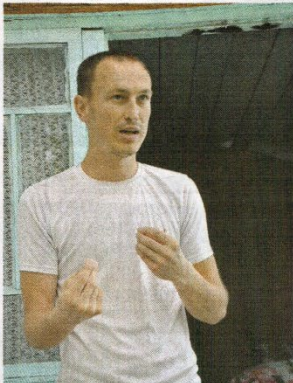
Нині ковальське ремесло переймають одиниці. Віктор Гольонко не проти навчати молодь, але каже, що зараз мало хто це цінує: «Мені здається, що такий тяжкий труд у теперешній час люди стараються оминути й знайти більш швидкокопінну течію грошей, щоб заробляти».

Ще одне хобі для душі пана Віктора – власний сад. Він у нього молодий, але вже дуже багатий. Тут 37 сортів яблунь, 17 – груш, 11 – слив. Крім того, ростуть черешня, персики, полуниця, смородина, виноград. А ще лохина – ягода майбутнього та жимолость – ягода, що досягає найпершою. Усі саджанці господар брав у товариша Федора Яковича з Волині. «Він уже 30 років займається садками. Навчив мене і як обрізати дерева. Дуже хороша людина. Скажу вам чесно, жоден саджанець не пропав».

Доглядає за садком пан Віктор самотужки. Сапає, обробляє, як треба. – А хто ж має це робити? Як будеш наймати людей, то не матимеш садка. Руки, труд, небесні сили – і все ростиме, – пояснює. – У нас невеликий шар сиріої землі, а діли білий пісок. Тому копаємо яму 80 на 60 см, туди засипаємо привозну землю. Але в нас росте все, нема на що жалітися. Бачив, як у Карпатах люди трудяться, щоб мати щось. І коли виростуть невеликі яблучка, як вони їм радіють. Не так, як у нас, а на каміні ростять. А ми маємо воду, землю, але трохи лінії.

Вербчого розповідають свої історії

Іван ТЕЛЕТЬОН скаржиться, що в селі немає роботи.

3 Великому Вербчого - в Ізраїль, а тоді - у столицю

Іван Телет'єн - представник молодого покоління села. Нещодавно він із дружиною повернувся з Ізраїлю. А нині збираються переїжджати в Київ, бо в селі немає роботи. І доки цю проблему не вирішать, каже, молодь покидають рідні домівки:

- А чим тут займатися? Поки що допомагаю матері з ремонтом будинку, а тоді поїду. Якби була робота, то лишалась б. Бо вдома добре. Але людям треба працювати. У місті ж навпаки: головне - житло, а робота завжди знайдеться. Можна заробляти й думати про майбутнє, про дітей. Люди лишаться в селі тільки тому, що мають змогу поїхати за кордон і заробити, а тоді будують тут. От хто в нас ще нормально живе, то це лісники. А інші виживають. Пенсіонери взагалі не знаю, як тримаються.

Але мають городи. Тож поки є чим зайнятися - живуть.

Іван жив в Ізраїлі півтора року. За цей час багато порівнював Україну з країною Близького Сходу. І плюсів на користь Батьківщини знаходив небагато.

- В Україні чудовий клімат, родючі землі, прекрасна природа, а спека Ізраїлю просто вбиває. А ще там брудно. Люди просто залишають сміття біля будинків. З цим борються, але поки не дуже результативно. Натомість народ там не думає про завтрашній день, бо за нього це робить держава. Наприклад, за зарплату можна купити авто, не з 80-х років, а нормально. І при цьому ще залишаєш кошти на проживання. А кредити громадяни можуть взяти під мінімальні відсотки. Нам далеко до Ізраїлю. Навіть не знаю, в якому році дійдемо до того рівня, як у них

зараз, - з прикрістю аналізує Іван. Оскільки ще одна проблема в селі - дорога, Іван розповідає, як їх ремонтують в Ізраїлі:

- Лагодять уночі. Бувало, звечора йдеш, помічаєш якісь вибоїни. Вранці встаєш - їх уже нема, все зроблено. Велика різниця, за спостереженнями хлопця, і в менталітетах українців та ізраїльців.

- У нас часто кажуть, що треба мінятися депутатам, президенту. Але ж треба щоб і самі люди змінилися, їхнє ставлення до природи, одне до одного. В перші дні після повернення в Україну вже встиг посперечатися на ринку в Рівному. Продавці, м'яко кажучи, не дуже ввічливі. В Ізраїлі такого не побачите. Є правила, які діють для всіх і яких дотримуються. Наприклад, якщо в них шабат, то ніхто не працює, бо люди шанують цей день. Наостанок Іван Телет'єн радить сарненцям побувати в Ізраїлі, особливо в Єрусалимі - місці незбагненної сили. Але обов'язково повертатись в Україну, бо вірити, що з її природою та ресурсами вона приречена бути багатішою країною.

У 80-річній Надії Климеч 2 гектари зернових

На головній вулиці Першотравневої у затінку біля хати зустріли Надію Климеч у компанії двоюрідного брата Павла Гладюка й односельця Сидора Кошмака.

- Наше село дуже велике, а на цій

Посиденьки на Першотравневі.

вулиці колись росли верби. Звідси й назва - Велике Вербче. А ось там, - показує навпроти будинку Надія Григорівна, - був ровець. Жінки тудию на роботу ходили, через кладку. Там пісочок біленький був, сидіють, поміються. А тепер лише забруднена канава й гідка. Ніхто за нею не дивиться.

Надія Григорівна народилася в 1940-му у Великому Вербчому, але записали її 5 січня 1941-го. У свої 80 чудово виглядає, любить побалакати, пожартувати й невтомно запрошує на гостину.

- Колись були хати старенькі, навіть у мене була така, на три вікна.

А зараз - не візнати. А ще була хата, де збиралося все село. Там парубок грав на гармошці, геть усі сходилися, співали. Та й на роботу ходили. В мене чоловік працював 10 років на тракторі в нашому колгоспі. Та й треба було до 7 ранку наварити їсти, сумку наготувати йому на добу. Ще йти город посипати, а на 9 годин уже на машину на роботу. Працювала в бригаді: овечки пасла, гуси, корови доїла, на город ходила, - пригадує Надія Климеч.

З тих пір багато що змінилось в селі. Лишень природа залишається такою ж красивою. А ще збереглися великі господарства місцевих. Надія Григорівна, як і раніше, тримає корову, коня, 6 свиней і має 5 гектарів землі.

- Є і трактор, і саджалка, і сівалка, і комбайн, чим обробляти й кропити теж є. Оно сідай і їдь. Зараз зерна багато посіяного - два гектари. Пшениці 60 соток, ячменю - 50, трицикале - 80 і вівса понад гектар. З господарством дочка та зять допомагають, - розповідає пані Надія. А тоді, подумавши хвилинку, додає: «Знаєте, як був колгосп, то було вдєсятеро краще. Робота була всім людям без винятку. І стаж заробляли, і пенсію тепер мають. А зараз моїм дітям де її заробити? Я всі передачі по телевізору дивлюся. І нічого про людей вони не говорять. Все виступають. А людям просто треба робота, щоб в ту Польщу не їхати».

«Тісто мене любить»

Запах випічки Ганни Бірук розгублював апетит до самих Сарн. Та географія короваїв кондитерки набагато ширша. Їх жителі Великого Вербчого заковзали в різні куточки України. І саме цей весільний хліб жінка вважає своєю візитівкою.

- Я самоучка. Колись у моєму житті трапилася одна людина - чоловік. Він мене змотивував. Розповів, що в нього є сусідка,

яка виготовляє дуже гарні м'які іграшки. І я задумалася. Чому ж нічого не роблю своїми руками? Невже не можу почати власну справу? Життя поставило мене в такі умови, що мусила заробляти. Тож почала з тортів. Пекла їх із дитинства, ще в маминій хаті. Тож головним для мене було навчитися прикрашати. Декор давався дуже важко. Але через те, що мала дуже велику охоту, приснилося, як правильно покласти троянду на коровай. І все вийшло, - розповідає Ганна.

Згодом подруга поділилася з нею рецептом білкового крему. Вербчанська кондитерка підкорила його з другого разу. І так потроху, завдяки власній наполегливості, навчилася усюмо, що нині вмє.

- Перший коровай спекла, бо кума попросила для хрещениці. Тісто мене любить, а я його ні. Як уміла тоді,

Вербчанська кондитерка Ганна БІРУК.

так і прикрашала. І з часом почалися замовлення. Спочатку робила те, що простіше та дешевше, а потім удосконалювала. Не маю великої майстерності та фантазії. Але що собі придумала - те точно зроблю. Нині мені вже воно важко, не дуже хочу братися за замовлення. Але люди просять, а я не вмю відказати, - продовжує бесіду жінка.

У Ганни Бірук є постійні клієнти. Замовляють випічку не лише на святкові дати. Часто односельці, які повикидали печі, просять напекти їм простого хліба.

- У мене немає особливих секретів у випічці. Не вірю ні в які забобони та прикмети. Маю два міксерки та 10 помпичників, - показує кондитерка свої руки. - Усе роблю вручну. Прошу: Боже, допоможи, щоб був гарний хліб, хороший, смачний, щоб не впа, не перейшов а діюнов. Наготувала все, що потрібно, а впердє Сидора Кошмака, треба, щоб борошно було теплим, заміс і загальом температура в хаті. Якщо в будинку холодно, тісто не хоче добре підходити, холодає. Тож перш ніж щось робити, в мене горить плита й прогрівається хата.

Ганна Бірук постійно їздить на ринок у Вараш. Це основний її заробіток. Продає молочку, бо тримає корову. А ще займається м'ясними виробами: ковбаса, рулети, салтисони, паштети. Крім того, тримає велике господарство: індки, кури, качки, кролі.

- А от свині захворіли перед Пасхою. Дві свиноматки й 15 поросят втратила. Якесь пошесть, - розповідає пані Ганна. - Живу в селі 24 роки, то вперше таке бачу.

Наостанок господиня дістає з духовки свіжі булочки, перемашує та щедро відсипає нам у дорогу. Каже, що їй багато не треба, а пригощати й тішити випічкою інших - ось це приносить їй особливе задоволення.

Тетяна КОЛЯДИЧ.
Фото Василя СОСЮКА.

